

BIBLIOGRAFIA LUL·LÍSTICA

I. EDICIONS, ANTOLOGIES I TRADUCCIONS D'OBRES LUL·LIANES

1) *Hores de Ramon Llull*, ed. Simone Sari i Anna Fernández-Clot; il·lustr. Bernat Soler; pres. Sebastià Taltavull; pr. Gabriel Seguí Trobat; intr. Simone Sari (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019), 463 pp.

Conté edicions de:

- *Hores de nostra dona santa Maria* (III.8) [català].
- *Cent noms de Déu* (III.9) [català].
- *D'oració* (III.44b) [català].
- *Llibre d'home* (III.47) [català] [part III.1].
- *Ador-te vera carn* (II.A.19b) [català].
- *Sényer Déus, qui est un* (II.A.19a) [català].

Ressenyat a continuació.

2) Llull, Ramon, *Cartea minunilor*, trad. Jana Balacciu Matei; pr. Joan Santanach i Suñol, Biblioteca de Cultură Catalană (Bucarest: Editura Meronia, 2016).

Conté una traducció romanesa de:

- *Llibre de meravelles* (II.B.15).

3) Llull, Ramon, *Llibre d'Amic i Amat*, ed. Miquel Peix; pr. Vicenç Villatoro (Barcelona: Editorial Claret, 2016), 102 pp.

Conté una edició de:

- *Llibre d'amic e amat* (II.A.19e) [català].

Reprodueix la versió moderna de l'edició de 1982, amb un pròleg de Vicenç Villatoro.

4) Llull, Ramon, *Medicina de pecat*, ed. Anna Fernández-Clot, Nova Edició de les Obres de Ramon Llull XVI (Palma: Patronat Ramon Llull, 2019), 394 pp.

Conté una edició de:

- *Medicina de pecat* (III.44) [català], pp. 113-367.

Ressenyat a continuació.

II. ESTUDIS LUL·LÍSTICS

5) *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), 521 pp.

Vegeu les notícies dels articles núms. 6, 8, 10, 11, 13, 17, 23, 39, 47, 52, 54, 61, 77, 95, 97, 99, 107, 108 i 113.

6) Alomar i Canyelles, Antoni I., «La *scripta* del manuscrit *A* del *Llibre de contemplació en Déu* de Ramon Llull i les altres *scriptae* lul·lianes», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 265-290.

This paper deals with the *scripta* of the ms. *A* of the *Llibre de contemplació en Déu*, copied by Guillem Pagès in 1280, which is the first great achievement of Catalan literature. The Occitan features of that early manuscript are discussed through the concepts of *abstand* and *ausbau* languages.

7) Amengual i Batle, Josep, «La recerca del bé públic, irrenunciable per a l'establiment del diàleg per a la pau, segons Ramon Llull», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 127-152.

Ressenyat a continuació.

8) Amengual i Vicens, Carles, «Ramon Llull i la botànica», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 291-326.

The present article offers a registry of the plant names present in the Catalan works of Ramon Llull. It analyzes the quantitative use of these words, determines to which families these plants belong, and studies their presence in Medieval herbaria.

9) Andreu Alcina, Joan, «Cristología existencial y cristología cósmica en la vida y el pensamiento de Ramon Llull», *Ramon Llull y el lulismo. Contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Sindéresis, 2019), pp. 53-72.

En las siguientes reflexiones quiero mostrar la presencia y la importancia de la persona de Jesucristo en el proyecto vital e intelectual de Ramon Llull. Una de las conclusiones que se desprenderán es la elaboración por parte de Ramon Llull de una cristología integral que es el resultado de articular de manera coherente dos dimensiones que se alimentan sistemáticamente: una vivencia intensa y personal de Jesucristo y la elaboración de una cristología especulativa que va descubriendo el significado y la dimensión cósmica de Jesucristo.

10) Aragüés Aldaz, José, «Perfiles de la cuentística luliana: la virtualidad narrativa», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 75-103.

Ramon Llull's stories have a tense relationship with the exemplary literature of their times. Based on the otherness of Lullian literature and the range of terms used to describe his various short forms, several distinguishing features can be determined in the vast creative output of a writer who produced thousands of exempla. Most of these narratives are occasional stories created ad hoc by the characters in *Blaquerna* and in *Fèlix*, who improvise their own fictions. Many of them elicit a strong sense of unreality in the reader—a sense which in the *Arbre exemplifical* relies on the surprise effect of anthropomorphizing metals, objects, plants, geometric figures and verb tenses. Some exempla are transparent in their analogical dimension, to the extent of seeming almost unnecessary; whereas others use carefully crafted narrative artifices. Thus Llull's work is filled with echoes and narrative mirrors, visiting the spaces of a *mise en abyme* and infinite circularity. Certain stories appear several times in the author's works, offering different endings. Others change shape when the protagonists in the novel reinterpret them. Ultimately, Llull presents us with a narrative virtuality of sorts, a feature that could hardly be missing from a series of stories that were primarily conceived as meta-examples—in other words, as simulacra or possible stories, as patterns and archetypes that provoke readers to elaborate other sequences of their own.

11) Badia, Lola, «Ramon Llull i les edats de la vida», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 49-71.

The schema of the ages of life establishes different stages in the journey of human existence, from the cradle to the grave, which vary according to the sources and the inventiveness of those who choose to recast a tradition that has been alive since Aristotle's times. The three stages in the daily course of the Sun, the year's four seasons and the seven planets are the natural references which have most often been put forward to mark the rhythm of human life. This contribution applies the trope of the ages of life to Ramon Llull's biography and to his biographically-structured fiction, with the understanding that the models for the three, four, and seven ages of life are part of his heritage of cultural references. While the official Lullian *curriculum vitae* omits everything that happened before the middle of Ramon's lifetime, the childhood and youth of Blaquerna provide an idealized literary picture of these early stages. Conversely, the figure of Ramon is affirmed in the youthful summer of early maturity, yields its best fruits in autumn ripeness, and culminates with a lucid, combative and prudent old age.

12) Barenstein, Julián, «Heymerico de Campo, dos veces lulista», *Temas medievales* 26 (2018), pp. 46-61.

Ressenyat a continuació.

13) Beattie, Pamela, «Language and Orthodoxy: the Latin Translation of Llull's *Llibre contra Anticrist*», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 327-345.

The approximately fifteen-year gap between the original Catalan version of Llull's *Llibre contra Anticrist* and the Latin translation/redaction breaks the more usual pattern of composition, revision and translation of Llull's works, and therefore raises important questions about Llull's engagement with contemporary religious, political and social issues related to the dissemination of vernacular religious texts. The eschatological framework for Llull's missionary ideas as articulated in the *Llibre contra Anticrist* embodied

a powerful argument about the significance and value of Llull's Art itself; its eschatological concerns, not to mention its distinctly anti-crusade sentiments, were both timely but also potentially subversive. By surveying Llull's engagement with medieval theories of translation; providing a brief analysis of the content and goals of the treatise itself; placing the treatise in the context of both late thirteenth-century concerns about the relationship between vernacularity and heresy on the one hand, and the eschatological ideas of the Spiritual Franciscans (and other groups) on the other; and highlighting some crucial differences between the Catalan and Latin versions of the text, this essay argues that one important reason for producing the Latin version of the *Llibre contra Anticrist* was to emphasize Llull's orthodoxy. This strategy gained Llull a broader audience while simultaneously allowing him to capitalize on the sensationalism of the topic to gain attention and support for what he really cared about, namely his missionary proposals. Moreover, study of the bilingual transmission of this treatise demonstrates how Llull and his oeuvre participated in the overlapping textual communities of his time. It especially offers insight into intensifying contemporary concerns about possible associations between vernacular religious texts and heresy in the European Mediterranean during this period.

14) Bernis Pueyo, Josep M., «Ramon Llull y el islam: ¿es posible un diálogo entre Oriente y Occidente?» (Sense dades de lloc i editorial. Llibre electrònic, 2019), p. 24.

Descriu els termes de la situació: context històric de Llull, visió de l'islam des de l'Alcorà i des del cristianisme, obres de diàleg lul·lianes i conclusió sobre la impossibilitat tècnica del diàleg.

15) Bordoy Fernández, Antoni, «Ramon Llull contra “ciertos filósofos”: sobre la discusión universitaria en torno a la posibilidad de conocer a Dios *in hac vita mortali*», *Ramon Llull y el lulismo. Contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Sínderesis, 2019), pp. 19-52.

El presente trabajo pretende mostrar una perspectiva de contexto de los problemas que, con respecto a la posibilidad de conocer a Dios mientras el ser humano se encuentra en el mundo material, Ramon Llull detectó durante su segunda estancia en París (de 1297 a 1299). En este sentido, muchos de los elementos desarrollados dependen de estudios precedentes sobre el citado período de la vida del autor y en torno al significado que pudo tener para él la condena parisina del 7 de marzo de 1277.

16) Bosch, Maria del Carme, «*Mediterraneum*, una malaguanyada publicació lul·liana», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 197-212.

Ressenyat a continuació.

17) Boss, Sarah Jane, «The significance of Mary's Virginité in the *Llibre de santa Maria*», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 347-358.

The doctrine of the Incarnation is central to Llull's theology and cosmology: it is the purpose for which the world was made and the means by which humanity finds its proper end in God. As the woman who gave the Son of God, Mary occupies a correspondingly central position in Llull's picture of God and creation. In order to be the Mother of God, Mary must possess all the Principles in the most excellent degree possible—a degree beyond that which is possible for other creatures. In Mary, there is thus a 'trans-finite' dimension. Mary's unbroken virginity is an aspect of this exceptional condition. In Llull's writing on Mary, he insists on the importance of her virginity before, during, and after childbirth. Mary's childbearing must be free from any kind of corruption in order for her to be worthy to be the Mother of God. Llull implies that Mary's relationship with her son is conformed to the likeness of that same Son's relationship with his eternal Father: as the Son is eternally begotten of the Father without any change taking place in the Persons of the Trinity, so the earthly son is born to a mother who gives birth without any change to her body. This means that Mary is deified—made Godlike. This is the destiny of all creation, and it is accomplished through the Incarnation. Mary's virginity is thus necessary for the world's re-creation—for all things to come to their end in God. The object of the *Llibre de santa Maria* is that the reader should be brought closer to their end in God, and it presents Mary both as the means by which this is made possible in Christ, and also as the exemplar of the deified state to which the reader should aspire.

18) Butinyà, Júlia, «Raimondo Lullo. *Libro di Santa Maria*. "Lecture cristiane del secondo millennio" 58. Introducció, traducció i notes de Simone Sari. Epíleg de Jordi Gayà. Milà: ed. Paoline, 2017», *Revista de Lengüas y Literaturas Catalana, Gallega y Vasca* 23 (2018), pp. 181-185.

Ressenya de la traducció italiana del *Llibre de santa Maria*, a cura de Simone Sari.

19) Calpe Melendres, Francisco Xavier, «La relación intelecto-voluntad en el método misionológico luliano. Las razones necesarias y los motivos para aceptarlas o rechazarlas», *Ramon Llull y el lulismo. Contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Sínderesis, 2019), pp. 137-168.

Reflexions sobre la «filosofia d'amor» lul·liana, les seves «raons necessàries» i les virtuts i carències del mètode missionològic lul·lià.

20) Capdevila Arrizabalaga, Irene, «L'enciclopedisme a Occitània en temps de Ramon Llull», *Ramon Llull, els trobadors i la cultura del segle XIII*, ed. Vicenç Beltran Pepió, Tomàs Martínez Romero i Irene Capdevila Arrizabalaga (Florència: Edizioni del Galluzzo per la Fondazione Franceschini, 2018), pp. 151-192.

Ressenyat a continuació.

21) Carbó, Ferran, «De Llull a Estellés. Sobre els “Cant de Ramon” i “Cant de Vicent”», *Revista de Lengüas y Literaturas Catalana, Gallega y Vasca* 23 (2018), pp. 41-55.

Aquest treball analitza la relació transtextual que es va produir a la fi dels anys cinquanta entre Vicent Andrés Estellés i Ramon Llull. L'estudi revisa com cadascun dels dos autors va escriure un *Llibre de meravelles*, i sobretot aprofundeix en un exemple d'intertextualitat: Llull havia escrit el *Cant de Ramon* i Estellés va fer el *Cant de Vicent*, poemes que es caracteritzen i es contrasten.

22) *Catálogo de manuscritos medievales de la Biblioteca Histórica «Marqués de Valdecilla» (Universidad Complutense de Madrid)*, ed. Antonio López Fonseca i Marta Torres Santo Domingo; dir. Elisa Ruiz García (Madrid: Ediciones Complutense, 2019), 923 pp.

Descripcions dels manuscrits lul·lians nùms. 64, 65, 106 i 107 de la Biblioteca de la Universitat Complutense de Madrid.

23) Colomba, Coralba i Carla Compagno, «Paratesti lulliani: una classificazione preliminare», *Actes del Congrès de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016,

ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 359-379.

Ramon Llull's Artistic works are characterized by paratextual elements: additional alphabets, diagrams and figures, but also philosophical glosses and annotations, formulas or simple words, and even praises of Llull himself. The paratext seems to be strictly linked to doctrinal elaboration and thus becomes instrumental in disseminating the Art. Some paratextual forms show a philological relation to the testimonies which contain them, and this allows us to apply the instruments typical of textual criticism and of the history of tradition to the paratext itself. It is also possible to trace the development of those elements—a development due to specific interests which the Lullian Art aroused within the scientific community throughout different periods. Starting from a sample of paratextual material (chosen from a selection of codices analyzed during our years of study and research), this paper intends to identify the characteristics of the Lullian paratext offering a preliminary classification by distinguishing between authentic elements produced by Llull himself (and added to his texts) and those produced by the Lullian school (and Lullism at large) and preserved in a wide manuscript tradition. The selected samples demonstrate how the concept of paratext—within the Medieval book, and within Lullian manuscripts in this specific case—is variable and dynamic, and avoids fixed classifications. The Lullian paratext—if we can define it this way—is an open element, with many typologies and diverse levels—such as a work due to the copyist or to a later hand. It might seem, thus, that by selecting and cataloguing those elements, significant knowledge can be added that may be useful for retracing the reception and the fortune of the authentic thought of Llull and of the many expressions of Lullism.

24) Compagno, Carla, «The *Liber Chaos* and Ramon Llull's doctrine from creation to the generation of material substance in the sublunar world», *Comprendre (Revista catalana de filosofia)* 21/2 (2019), pp. 25-55.

Ressenyat a continuació.

25) Cortijo Ocaña, Antonio, «Llull's *A Contemporary Life: Narratio vera* or Auto-hagiographic Account?», *Zeitschrift für Katalanistik / Revista d'Estudis Catalans* 31 (2018), pp. 23-34.

Ressenyat a continuació.

26) Cortoni, Claudio Ubaldino, «*Habeas corpus*». *Il Corpo di Cristo. Dalla devozione alla sua umanità al culto eucaristico (se. VIII-XV)*, *Analecta liturgica* 36 (Roma: Pontificio Ateneo Sant'Anselmo, 2016), 377 pp.; Llull, pp. 319-329.

Ressenyat a continuació.

27) Costa, Ricardo da, «Ética e Estética da Música na filosofia de Ramon Llull (1232-1316)», *Mirabilia* 28 (2019), pp. 2-37 [Institut d'Estudis Medievals, UAB].

Breve exposición de la importancia de la música en el pensamiento estético occidental. Desde Platón, y después, en la Edad Media, San Isidoro de Sevilla, Guido de Arezzo y Ramon Llull, todos son pensadores que desarrollaron meditaciones respecto de la importancia de la estética de los sonidos harmónicos para la existencia humana. En relación a Llull, tratamos del tema a partir de las obras *Doctrina pueril*, *Fèlix* o *Llibre de meravelles*, *Arbre de ciència*, *Ars generalis ultima*, *Ars brevis* y, especialmente, el *Llibre de contemplació en Déu*.

28) Courcelles, Dominique de, «Arnau de Vilanova, *magister medicinae*, théologien laïc et prophète: à la rencontre de Raymond Lulle», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, *Instrumenta Patristica et Mediaevalia* (IPM) 81 (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 161-183.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

29) Courcelles, Dominique de, «L'Art lullien, la dernière révélation divine?», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, *Instrumenta Patristica et Mediaevalia* (IPM) 81 (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 13-39.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

30) Cramer, Florian, «Deus Ex Machina: Eschatologies of Automation in Seventeenth-Century Lullism and Present-day Post-Scarcity Utopias», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 82-94.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

31) Cruz Palma, Óscar de la, «Ramon i l'ortodòxia. La causa pia», *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona* 55 (2015-2016 [2018]), pp. 273-283.

Repàs sumari i actualitzat dels processos per a la canonització de Ramon Llull vinculats al culte immemorial que se li ha donat a Mallorca.

32) Cruz Palma, Óscar de la, «Ramon Llull sadollat per les fonts àrabs», *Comprendre (Revista catalana de filosofia)* 21/2 (2019), pp. 7-23.

Ressenyat a continuació.

33) Dalí, Salvador, «Mystical Manifesto», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 183-189.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

34) De la Torre, Javier, «Diálogo, encuentro y acción común en Ramon Llull, el hijo de la luz y el buscador de la luz», *Ramon Llull y el lulismo. Contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Sindéresis, 2019), pp. 187-208.

L'enorme i variada obra de Llull neix d'una experiència mística i algunes de les seves propostes han esdevingut finalment comprensibles al segle XXI. Les reflexions de l'autor parteixen sobretot del *Llibre del gentil* i exploren diversos matisos de la voluntat lul·liana d'establir contactes amb «l'altre» per dialogar-hi, aprendre'n i reformar les seves creences. El programa lul·lià no desdiiu de les propostes del papa Francesc.

35) *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (ZKM, Karlsruhe; CCCB, Barcelona; EPFL Lausanne; distribuït per la University of Minnesota Press, Minnesota, 2018), 470 pp.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

36) Díaz Marcilla, Francisco José, «La influencia del pensamiento de Ramon Llull en la expansión atlántica portuguesa y castellana (ss. XIV-XVI). Instrucción y misiones», *Ramon Llull y el lulismo. Contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Sindéresis, 2019), pp. 73-112.

Hi ha dos moments en la història del lul·lisme a Castella: la introducció de Llull al Colegio Viejo de San Bartolomé de Salamanca i en alguns

monestirs de jerònims durant el segle xv i l'empenta que va donar al seu estudi el cardenal Cisneros des de la Universitat d'Alcalá. Pel que fa a Portugal, es documenta l'interès per ensenyar la ciència lul·liana en l'entorn de la Congregació de Canonges Seculars de Sant Joan Evangelista, que van dur a terme tasques d'evangelització al Congo.

37) Domínguez Reboiras, Fernando, «El pueblo cristiano, “atormentado por prelados y señores”», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, Instrumenta Patristica et Mediaevalia (IPM) 81 (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 65-102.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

38) Domínguez Reboiras, Fernando, «Ramon Llull. Background and Horizons», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 23-37.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

39) Domínguez Reboiras, Fernando, «Actualidad y vigencia de Ramon Llull», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 17-48.

Llull és un pensador medieval que destaca per diferir dels usos dominants dels seus dies. Malgrat la vastitud del seu catàleg, Llull és home d'una sola idea, d'un sol llibre. La clau és en la contemplació entesa com a plaer intel·lectual d'entendre Déu i la seva obra. Llull ensenya a entendre el món a través de Déu en la doble via de l'ascens i del descens i veu en l'home l'*animal homificans* que integra el món sensible en el seu món espiritual. El gran repte de Llull va ser trobar la manera d'expressar l'experiència íntima que li va obrir la ment a la contemplació, la il·luminació. La «gran Art» de Ramon és una activitat visionària que es nodreix de la seva capacitat de veure i combinar les coses d'una manera diferent de com es veuen abans de considerar les relacions necessàries inicials que l'Art mateix proposa. La filosofia lul·liana porta incorporat el vessant pràctic de la conversió del món en un paradís cristià. Encara que no aconseguí els seus objectius missionals, va fundar una nova

lògica, va donar nom a un sistema, va promoure una nova visió de la ciència i es va fer un lloc com a pensador universal. La singular fusió entre entendre i creure el món que proposa Llull, d'arrels teològiques trinitàries, connecta amb la filosofia de la diferència i es presentà al seu temps com un repte per a cristians i musulmans.

40) Doucet-Rosenstein, Diane, «Combinatorics as Scientific Method in the Work of Ramon Llull and Gottfried Willhelm Leibniz», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 62-81.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

41) Rubio, Josep Enric, «The Act of Communicating: Language and Meaning in Ramon Llull», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 138-148.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

42) *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), 246 pp.

Vegeu les ressenyes dels articles nùms. 7, 16, 51, 55, 78, 106, 109.

43) Ensenyat Pujol, Gabriel, «“Lo primer mariner fou savi mercader”. Ramon Llull i el món dels mariners», *La vida marítima a la Mediterrània medieval. Fonts històriques i literàries*, ed. Lola Badia, Lluís Cifuentes i Roser Salicrú i Lluch (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019), pp. 95-114.

Llull té un bon coneixement del món mariner. Les reflexions que fa sobre el món de la marineria tenen present el context social del comerç, que valora de manera molt positiva.

44) Ensenyat Pujol, Gabriel, «La persistència del lulismo en Mallorca en la época medieval», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, Instrumenta Patristica et Mediaevalia (IPM) 81 (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 185-204.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

45) Ensenyat Pujol, Gabriel, «“Ego magister Raymundus Lul catalanus”. Entorn a la identitat de Ramon Llull a l’Edat mitjana», *Zeitschrift für Katalanistik / Revista d’Estudis Catalans* 31 (2018), pp. 5-22.

Ramon Llull es presenta ell mateix com a «català», i així fou conegut al llarg de l’Edat Mitjana. L’article exposa els factors polítics i culturals que justifiquen aquesta identificació.

46) F. Moro Tornese, Sebastian, «Musical Representations of the *Scala Naturae* in Neoplatonic Tradition», *Dia-Logos. Ramon Llull’s Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 223-241.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

47) Fernández Clot, Anna, «La *Medicina de peccat* de Ramon Llull, un electuari moral en vers», *Actes del Congrés de Clausura de l’Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 381-400.

The aim of this paper is to identify and study the thematic and structural elements of Ramon Llull’s *Medicina de peccat* that are related to the characterization of the treatise as a moral electuary. First of all, I analyze the relationship that the author establishes between medicine against sin and the doctrine of intentions, both in the treatise in verse and in other Lullian texts. Next, I describe the different parts of the work and show how the structure follows a purification process in which each part has a specific healing function, which is applied to several theological and moral principles and determines the use of different discursive forms and models in each case. Last of all, I point out that the treatise has a markedly applied approach and is conceived as a progressive series of spiritual exercises that readers must assimilate and implement gradually and in proper order, following the internal structure of the treatise in order to avoid sin and maintain the first intention.

48) Fernández-Clot, Anna, «L’oració contemplativa i el rapte místic a la *Medicina de peccat* de Ramon Llull», *Comprendre (Revista catalana de filosofia)* 21/2 (2019), pp. 75-93.

Ressenyat a continuació.

49) Fernández-Clot, Anna, «La representació del jo a la *Medicina de peccat* de Ramon Llull», *Els Marges. Revista de Llengua i Literatura* 119 (2019), pp. 16-37.

Aquest treball analitza l'ús de la primera persona en l'obra en vers més extensa de Ramon Llull, identifica les diferents formes i models literaris a partir dels quals apareix representada aquesta veu i explica la finalitat instrumental d'aquest recurs.

50) Ferrando, Antoni, «La presencia de Ramon Llull en la Valencia de los siglos XIV y XV a través de los inventarios de libros», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, *Instrumenta Patristica et Mediaevalia (IPM)* 81 (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 205-239.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

51) Ferrero-Horrach, Ana, «L'activació patrimonial de Ramon Llull. Els anys commemoratius com a recurs de mediació per a l'activació patrimonial», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, *Filologia UB* (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 231-244.

Ressenyat a continuació.

52) Fiorentino, Francesco, «Ramon Llull's Demonstrative Method», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, *Col·lecció Blaquerna 13* (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 401-417.

This paper aims to examine a specific topic in a portion of the Lullian *corpus*, i.e. Llull's later works dating from the Paris, Messina, and Tunis period, starting in May 1310. In Llull's opinion, as in Duns Scotus, the concepts of the supreme substances and God cannot be acquired from below—through the intellectual abstraction of data of the senses and imagination—but rather drawn from above, that is, from theological principles. These principles ultimately correspond to the dignities, which are all placed on the same ontological level according to a circular dynamic approach, due to their common inheritance to God as their subject, and to the mutual conversion and equalization of these attributes, which can serve interchangeably as subject or predicate of the principle. This logical structure originates a demonstrative method which

proves to be very effective in theology to provide evidence about the existence and activity of God, as the subject of these attributes, with a need so strong as to exceed the most rigorous form of deductive demonstration in Aristotelian terms. In fact, while the latter draws its formal validity from logical rules, the *demonstratio per aequiparantiam* is based on a particular ontological property of the necessary and primary terms per se, which was merely referred to as *medium mensurationis*. This demonstration proved to be more effective than the Aristotelian deductive demonstration.

53) Gabriel, Pere, «Política progressista i literatura: relacions d'escriptors mallorquins amb Barcelona el segle XIX. El cas de Francesc M. Servera i Jaume (1826-1885), metge de Sineu», *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016. Universitat de les Illes Balears, Temps Obert* 32 (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), pp. 145-165.

Ressenyat a continuació sota el núm. 84.

54) Gadea i Gambús, Ferran, «Ramon Llull i la joglaria», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor». Barcelona, 17-18 de novembre de 2016*, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 419-440.

The condemnation of minstrels became a constant in the thought and writings of Ramon Llull. It is a negative judgment in keeping with those of other reformers and moralists from the late 13th and first half of the 14th century. In short, minstrels, qualified as “liars”, cause (a) social disruption and war through *sirventés*; (b) breaking of the bond of matrimony through song; and (c) corruption of clergymen and of the ecclesiastical hierarchy. In response to this situation, Ramon Llull proposes a highly personal version of the figure of the “Minstrel of God”, typified by the personality of Francis of Assisi. This process culminates in the emblematic design of the Minstrel of Worth in the *Romance of Evast and Blaquerna*.

55) García Pérez, Francisco José, «El culto al beato Ramon Llull en Mallorca: devoción inmemorial y fuente de polarización social», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 56-73.

Ressenyat a continuació.

56) García Pérez, Francisco José, «La construcción de un santo: Ramon Llull y el lulismo radicalizado en el s. XVIII», *Ramon Llull y el lulismo. Contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Síndesis, 2019), pp. 113-136.

Exploració documentada del naixement i consolidació del culte de Llull com a sant a Mallorca i dels avatars de l'antil·lulisme, especialment amb Francisco de Bucareli i Juan Díaz de la Guerra.

57) Garrigasait, Raül, «En terra estranya», *L'Avenç* 458 (Barcelona, juny 2019), pp. 18-21.

Un escriptor del segle XXI valora el *Fèlix* com un text d'aprenentatge.

58) Gayà, Jordi, *De la comprensió a la contemplació. La teologia del Beat Ramon Llull* (Barcelona: Ateneu Universitari Sant Pacià, 2016), pp. 1-55.

Ressenyat a continuació.

59) Gayà, Jordi, «Freedom for Dialogue», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 301-310.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

60) Gómez Oliver, Valentí, «Una passejada extraordinària per l'obra de Llull», *Ara* (2019, 26 de gener), p. 48.

Comentari periodístic elogiós del llibre de síntesi sobre la vida i l'obra de Llull de Fernando Domínguez.

61) González Fernández, Martín, «El lulismo de ultramar. Perfil del venezolano D. Antonio Reyes (1901-1973)», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor». Barcelona, 17-18 de novembre de 2016*, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 441-455.

This paper analyzes the personality, works, and academic trajectory of the Venezuelan journalist and professor Antonio Reyes González (1901-1973), magister of the Maioricensis Schola Lullistica in 1949, one of the main promoters of Lullism in Latin America in the 20th century.

62) Gray, Jonathan, «Computational Imaginaries: Some Further Remarks on Leibniz, Llull, and Rethinking the History of Calculating Machines», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 293-301.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

63) Imbach, Ruedi, «Notule sur Jean Gerson, critique de Raymond Lulle», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, Instrumenta Patristica et Mediaevalia (IPM) 81 (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 139-157.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

64) Irrgang, Daniel, «Leibniz - I Ching - Cage: Blind Thinking and Chance Operations», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 242-254.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

65) Knuth, Donald E., *The Art of Computer Programming, vol. 4, fasc. 4, Generating All Trees; History of Combinatorial Generation* (Upper Saddle River, NJ: Addison Wesley, 2006), vi + 120 pp.

Entre breus discussions de la combinatòria lul·liana, ofereix una correcció de la primera columna de la Taula de l'*Ars brevis al Breviculum* (f. 39v).

66) *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, Instrumenta Patristica et Mediaevalia (IPM 81) (Turnhout: Brepols, 2018), 256 pp.

Ressenyat a continuació.

67) Link, David, «About the Miniatures and *Meditationes*», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 311-312.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

68) Matteoli, Marco, «Nel tempio di Mnemosine. L'arte della memoria di Giordano Bruno» (Pisa: Scuola Normale Superiore, 2020), p. 286.

Ressenyat a continuació.

69) Muzzi, Sara, «Ramon Llull e l'esempio del *Libro del gentile e dei tre savi*: un'educazione ragionevole alla religione contro l'ignoranza e ogni violenta pretesa di assolutezza», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 153-171.

Incideix en l'intercanvi entre iguals.

70) Nontol, Lucio M., «Identidad, contemplación y acción en Ramon Llull y Thomas Merton», *Ramon Llull y el lulismo. Contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Síndéresis, 2019), pp. 168-186.

Aquest article proposa les bases per establir un paral·lelisme entre el singular plantejament lul·lià de combinar la contemplació amb l'acció i el currículum de Thomas Merton (1915-1968), que va desenvolupar unes activitats en molts aspectes comparables amb les de Llull.

71) Nymark, Johannes A., «700 år fø si tid», *Våt Land* (2018, 20 de desembre), pp. 16-17.

Resum de l'article següent.

72) Nymark, Johannes A., «Mellomaldersteologen som fægreip data-teori», *Syn og Segn* 4 (2018), pp. 92-99.

Article sobre Ramon Llull per a un públic general noruec. És presentat com un teòleg medieval precursor de la teoria de la computació.

73) Perelló Femenia, Maria Antònia, «Joan Alcover i Ramon Llull», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 106-123.

Estat de la qüestió sobre el tema.

74) Perelló Femenia, Maria Antònia, «Ramon Llull a la poesia de Miquel Costa i Llobera», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 91-105.

Anàlisi de l'herència poètica lul·liana.

75) Pérez, Idan, «Las definiciones de Ramón Llull en un manuscrito judeocatalán de finales del siglo xv», *Iberia Judaica* 10 (2018), pp. 155-170.

Ressenyat a continuació.

76) Pinyol i Torrents, Ramon, «Llull, Verdaguer i M. S. Oliver. A propòsit de l'edició pòstuma de *Perles del llibre d'amic e amat* (1908)», *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016. Universitat de les Illes Balears*, Temps Obert 32 (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), pp. 9-21.

Ressenyat a continuació sota el núm. 84.

77) Pistolesi, Elena, «Alla ricerca dell'autore: un percorso fra dediche, filologia e tradizione», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 105-141.

The article aims to explore the weight of the dedications within the approaches adopted by Llull to preserve and disseminate his work. This aspect has received little attention compared to the activity of his scriptorium, to the translations and to the deposits referred to in the *Life* and the *Testamentum*. The first part of the paper presents a survey of the dedications, providing a preliminary classification based on the formulation of and the internal references to the Lullian corpus. The second part identifies certain parameters (quotation in the *Electorium*, presence in first-generation manuscripts, self-citations, etc.) which, combined with the dedications, allow to verify the hypothesis formulated by Anthony Bonner concerning a selection of the tradition attributable to Llull himself and to his immediate disciples. From the analysis of the data two different author's strategies emerge: the apologetic works, which deal with different aspects of the mission summarized in the requests addressed to the Council of Vienna, are provided with a dedication; the artistic texts, starting with the fundamental ones mentioned in the *Life*, are donated or left in storage but do not include a dedication. The explanation of this gap can be found in the nature of the Art, understood as the fruit of divine enlightenment, as a method and form that transcends historical contingencies.

78) Planas Mulet, Pere Joan, «El método de la cuadratura y la triangulación del círculo de Ramon Llull aplicado en el castillo de Bellver», *El llegat de*

Ramon Llull, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 213-230.

Ressenyat a continuació.

79) Planas, Rosa, «“¿Fores vilan de malehida raça?” Ramon Llull segons la visió de Josep Tarongí», *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016. Universitat de les Illes Balears, Temps Obert 32* (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), pp. 23-44.

Ressenyat a continuació sota el núm. 84.

80) Preusse, Robert i Stefanie Rau, «The Movements of Ramon Llull & the Lullist Network: A *Chronotopological* Cartogram», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 149-175.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

81) Ramis Barceló, Rafael, «Las alusiones a Ramon Llull en la literatura europea (ss. XVII-XVIII)», *Ramon Llull y el lulismo. Contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Síndesis, 2019), pp. 93-111.

Repàs crític de les referències a Llull en obres de les literatures castellana, francesa i anglesa.

82) Ramis Darder, Francesc, «Rostre teològic de la dona anomenada Intel·ligència al *Llibre del gentil e dels tres savis*», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 173-183.

Regles racionals de l'Art i al·legoria femenina.

83) *Ramon Llull y el lulismo: contemplación y acción*, ed. Lucio M. Nontol i Rafael Ramis Barceló (Madrid – Porto: Síndesis, 2019), p. 214.

Vegeu les notícies dels articles núms. 9, 15, 19, 34, 36, 56, 70 i 81.

84) *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016.*

Universitat de les Illes Balears, Temps Obert 32 (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), 175 pp.

Ressenyat a continuació

85) *Ramon Llull, els trobadors i la cultura del segle XIII*, ed. Vicenç Beltran Pepió, Tomàs Martínez Romero i Irene Capdevila Arrizabalaga (Florència: Edizioni del Galluzzo per la Fondazione Franceschini, 2018).

Vegeu les ressenyes dels nùms. 20, 86, 93, 96 i 100.

86) Riera Melis, Antoni, «El regne de Mallorca al segon terç del segle XIII: les conseqüències demogràfiques, econòmiques, socials i polítiques de la conquesta feudal catalanoaragonesa», *Ramon Llull, els trobadors i la cultura del segle XIII*, ed. Vicenç Beltran Pepió, Tomàs Martínez Romero i Irene Capdevila Arrizabalaga (Florència: Edizioni del Galluzzo per la Fondazione Franceschini, 2018).

Ressenyat a continuació.

87) Ripoll Perelló, Maribel, «Bartomeu Muntaner i el projecte d'edició de l'obra de Ramon Llull», *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016. Universitat de les Illes Balears*, Temps Obert 32 (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), pp. 45-55.

Ressenyat a continuació sota el núm. 84.

88) Roca, Rafael, «Ramon Llull i València (1868-1936)», *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016. Universitat de les Illes Balears*, Temps Obert 32 (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), pp. 57-73.

Ressenyat a continuació sota el núm. 84.

89) Rosselló Bover, Pere, «Diego Ruiz: el lul·lisme d'un autor marginal», *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona* 55 (2015-2016 [2018]), pp. 313-330.

Ressenyat a continuació.

90) Rosselló Bover, Pere, «La col·laboració entre Ludwig Klaiber i Salvador Galmés i el lul·lisme», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy

Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 74-90.

Estudi a partir de la correspondència.

91) Rosselló Bover, Pere, «Les edicions lul·lianes de Jeroni Roselló», *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016. Universitat de les Illes Balears, Temps Obert 32* (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), pp. 75-104.

Ressenyat a continuació sota el núm. 84.

92) Rubio, Josep E., «La présentation de l'Art lulien en milieu universitaire: Paris 1289», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, *Instrumenta Patristica et Mediaevalia (IPM) 81* (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 105-121.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

93) Rubio, Josep E., «Ramon Llull front a la joglaria: de la crítica moral a l'aprofitament estratègic», *Ramon Llull, els trobadors i la cultura del segle XIII*, ed. Vicenç Beltran Pepió, Tomàs Martínez Romero i Irene Capdevila Arrizabalaga (Florència: Edizioni del Galluzzo per la Fondazione Franceschini, 2018), pp. 77-97.

Ressenyat a continuació.

94) Ruiz Simon, Josep M., «L'Art de Llull i les polítiques de conversió de les elits musulmanes», *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona 55* (2015-2016 [2018]), pp. 255-271.

Ressenyat a continuació.

95) Ruiz Simon, Josep M., «L'Art de Llull com a ciència contemplativa i com a filosofia política», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor». Barcelona, 17-18 de novembre de 2016*, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, *Col·lecció Blaquerna 13* (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 143-176.

The age-old debate as to which field of knowledge, given its characteristics, deserved to be considered the queen of all sciences remained very

much alive in the thirteenth century, when Ramon Llull presented his Art as a pretender to the throne. The present article begins by examining the role that this debate played in the Aristotelian division of philosophy into theory and practice and analyzing the doctrines of the *falāsifa* regarding the articulation between theoretical and practical philosophy and its reception among Latin thinkers. Next, it presents an approach to Llull's Art which takes into account both that division and those doctrines. The article identifies the focus of the question of the truth or falseness of religious laws from the point of view of practical philosophy as a key element in the initial conception of the Art as a method for conversion. It analyzes the relationship between this approach and the conception of political philosophy as viewed by the *falāsifa*, whom Llull saw as the strategic target of his proposal. It also offers an interpretation of the Lullian Art as a science which, despite having theory or contemplation as its ultimate goal, is entirely in agreement with the subject matter of that part of philosophy concerned with the opinions and actions that religious law ought to prescribe in order to provide proper guidelines for communal life.

96) Santanach i Suñol, Joan, «La circulació de la *Doctrina pueril* a Occitània: de nou sobre l'aportació de Ramon Llull a la literatura en llengua d'oc», *Ramon Llull, els trobadors i la cultura del segle XIII*, ed. Vicenç Beltran Pepió, Tomàs Martínez Romero i Irene Capdevila Arrizabalaga (Florència: Edizioni del Galluzzo per la Fondazione Franceschini, 2018), pp. 99-124.

Ressenyat a continuació.

97) Santanach i Suñol, Joan, «L'“Art de contemplació” del *Blaquerna*, entre la narració i la teoria», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció *Blaquerna 13* (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 177-197.

The fifth book of the *Romance of Evast and Blaquerna*, “On the Eremetic Life”, is an account of the protagonist's experience in contemplation once he has been freed from his Papal obligations. The book is made up of two clearly distinct parts: the famous “Book of the Lover and the Beloved”, the literary expression of Blaquerna's contemplative experience, and the “Art of Contemplation”. The “Art of Contemplation” is not exactly a book within the novel, as is the case with the “Book of the Lover and the Beloved”, but rather the account of the character's contemplative process. Throughout its fifteen chapters—fourteen plus a last one, devoted to the passion of Christ, which

Llull added after having considered the work finished—we are told how and by which processes the character helps himself to “acquire devotion” so that “his intellect and will might rise aloft to contemplate God in terms of His honours and His countenance”. Much to the reader’s surprise, Blaquerna, who has just written the “Book of the Lover and the Beloved”, presents himself in the “Art of Contemplation” as an inexperienced contemplator who is repeatedly plagued by doubts—often the product of the interference of the imaginative power linked to sensory perception—which hinder the rise of the powers of the rational soul. It should probably be interpreted as a didactic resource, which, in the process of explaining the method of contemplation, makes it possible to clarify how the contemplator can overcome certain obstacles.

98) Santos-Sopena, Òscar O., «Cross-cultural Identity, Language Development, and Medieval Catalan Culture: The Prehumanism of Ramon Llull», *Chivalry, the Mediterranean, and the Crown of Aragon*, ed. Antonio Cortijo Ocaña, *Estudios de Literatura Medieval* «John E. Keller» 14 (Newark, Delaware: Juan de la Cuesta Hispanic Monographs, 2018), pp. 117-129.

Ressenyat a continuació.

99) Sari, Simone, «*A Dio appartengono i nomi più belli, invocateLo con quelli: la devozione ai Nomi di Dio secondo Llull*», *Actes del Congr s de Clausura de l’Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 200-240.

This article aims at scrutinizing the existing critical literature on four points which can help in understanding and assigning a date to Llull’s *Hundred Names of God*: 1) Llull’s use of the signature as a necessary tool of self-promotion outside the Crown of Aragon’s territories; 2) Llull’s use of self-references as a tool for dating the work; 3) how it is allowed to sing Llull’s *Hundred Names*, and finally 4) an external comparison of Llull’s divine names with the ones of four Islamic authorial sources and an internal comparison of Llull’s *Hundred Names of God* with his Hundred Forms, of which the former could be the original matrix.

100) Sari, Simone, «La poesia come espressione letteraria lulliana», *Ramon Llull, els trobadors i la cultura del segle XIII*, ed. Vicenç Beltran Pepi , Tom s Martínez Romero i Irene Capdevila Arrizabalaga (Florència: Edizioni

del Galluzzo per la Fondazione Franceschini, 2018), pp. 125-148.

Ressenyat a continuació.

101) Schmidgen, Henning, «Cyborg Art: Dalí, Llull, and the Sciences», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 190-202.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

102) Schmidt-Biggemann, Wilhelm, «Llull, Leibniz, Kircher, and the History of Lullism in the Early Modern Era», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 38-61.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

103) Soler i Llopart, Albert, «Raonament intel·lectual i materialitat del text: el cas de l'*Ars inventiva veritatis* de Ramon Llull», *Comprendre (Revista catalana de filosofia)* 21/2 (2019), pp. 57-73.

Ressenyat a continuació.

104) Sunyer, Magí, «Ramon Llull vist per Damas Calvet: dos heterodoxos», *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016. Universitat de les Illes Balears, Temps Obert* 32 (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), pp. 105-119.

Ressenyat a continuació sota el núm. 84.

105) Szpiech, Ryan, «The Art of Amazement: Wonder and Fictionality in Ramon Llull's *Vita coetanea* (1311)», *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona* 55 (2015-2016 [2018]), pp. 225-253.

Ressenyat a continuació.

106) Teleanu, Constantin, «La censure du magistère de l'*Ars Raymundi* à l'Université de Paris selon Jean Gerson», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 13-29.

Ressenyat a continuació.

107) Teleanu, Constantin, «La théologie mariale du *Libre de sancta Maria* de Raymond Lulle», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 457-485.

Ramon Llull's theology consists of several divisions. This article investigates the division of Marian theology that Llull develops gradually in a few works from his first Art. It is at the beginning of the ternary Art that the Marian theology of Llull becomes more of a true Marian art that bases the predication of the dignities of St. Mary as Mother of Jesus Christ on the principles and rules of the ternary Art. The core of Llull's Marian theology is constituted by the verses of the Ave Maria around which Llull conceives his Marian art. The allegorical style of the *Llibre de santa Maria* leads well and truly to the literary feat of Llull, which illustrates Marian theology for the doctrinal use of both lay-people and scholars. It provides a marvelous embellishment of a high theology of love by which Llull defends the supreme Lady of Love.

108) Tenge-Wolf, Viola, «*Totes sciencies son per theologia*. Ramon Llull's Concept of Theology as a Science», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Llull. «Ramon Llull, pensador i escriptor»*. Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 241-262.

In the introductory sections of the *Sentence* commentaries and theological *Summae* written in the 13th and early 14th centuries, scholastic theologians dealt with a whole range of methodological issues concerning the Aristotelian theory of science and its applicability to theology. Two much-debated questions are examined in this study: a) Is theology a science? And if so, b) What are the principles of demonstration employed in this science? In the first part of the paper, examples are given of how academic theologians answered these questions, while in the second part Ramon Llull's solutions to the same problems are outlined. While many of his contemporaries did not clearly distinguish between *theologia* as the Word of God in the Bible and *theologia* as an academic discipline using scientific methods, Llull had a very precise notion of theology as a science. In his eyes, the kind of theology that is based on faith and authorities (like Holy Scripture and the teachings of the Church Fathers) is no science in the proper sense. Even though he never explicitly says so, there is no doubt that this verdict neatly applies to academic theology as it was taught in Paris. Theology

as understood by Llull, on the other hand, meets the methodological requirements of a science in making use of rational argument and proof. As regards the first principles of demonstration, Aristotle had postulated them to be self-evident, necessary, and universal. Most 13th century theologians maintained that in theology the Articles of Faith served as principles. These, however, could hardly be considered self-evident, since they were derived from revelation and grounded in faith. This was a fundamental problem faced by all scholastic authors. Llull tried to solve it by qualifying theology as a particular science (in the Aristotelian sense), governed by the Lullian Art as the general science, and with principles subalternate to the universal principles of the Art. In his concept of theology, the articles of faith are neither first principles nor indemonstrable, but subject to proof by the Lullian method of *demonstratio per aequiparantiam*.

109) Tessari, Alessandro i Alberto Pavanato, «Ramon Llull, un uomo del nostro tempo», *El llegat de Ramon Llull*, ed. Antoni Bordoy Fernández i Rafael Ramis Barceló, Filologia UB (Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2018), pp. 185-194.

Ressenyat a continuació.

110) *The Art of Computer Programming, vol. 4, fasc. 4, Generating all Trees; History of Combinatorial Generation* (Upper Saddle River, NJ: Addison-Wesley, 2006), 120 pp.

Pàgines sobre Ramon Llull: 56-59, 74.

111) Tomàs, Margalida, «Ramon Llull en l'obra literària i erudita de Marià Aguiló», *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona* 55 (2015-2016 [2018]), pp. 285-312.

Vegeu l'entrada següent.

112) Tomàs, Margalida, «Ramon Llull en l'obra literària i erudita de Marià Aguiló», *Ramon Llull en la literatura catalana del segle XIX: VI Seminari d'Estudis Catalans del Vuit-cents, Palma (Mallorca), 11 de novembre de 2016. Universitat de les Illes Balears, Temps Obert 32* (Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2019), pp. 121-144.

Ressenyat a continuació sota el núm. 84.

113) Tous, Francesc, «Metàfores, condicions i flors: els aforismes “amatius” de Ramon Llull, del *Llibre d'amic e amat* a l'*Arbre de filosofia*

d'amor», *Actes del Congrés de Clausura de l'Any Lull*. «Ramon Lull, pensador i escriptor». Barcelona, 17-18 de novembre de 2016, ed. Lola Badia, Joan Santanach i Suñol i Albert Soler i Llopart, Col·lecció Blaquerna 13 (Barcelona – Palma: Universitat de Barcelona – Universitat de les Illes Balears, 2018), pp. 487-504.

Ramon Lull's mystical works, whose main goal is to instruct and guide the human will towards the love of God, have some features in common: a strong didactical and applied purpose, the use of figurative language based on the metaphor of the lover and the Beloved, and the rhetorical use of brief forms, primarily maxims and other kinds of sententious forms. This paper offers a preliminary comprehensive analysis of the collections and series of mystical maxims written by Lull. The first part is devoted to delimiting and describing the textual corpus under study, which includes the *Book of the Lover and the Beloved* (1276-1283), the *Ars amativa boni* (1290), the *Flowers of Love and Flowers of Intelligence* (1294) and the *Tree of the Philosophy of Love* (1298). Secondly, the form and function of these series of maxims are analyzed, making it possible to identify their similarities and divergences. The conclusion of the paper is that, in some cases, the divergences between the last three books and the first one, the *Book of the Lover and the Beloved*, can be linked to the transformations of the Lullian Art in the transition from the quaternary to the ternary phase.

114) Trujillo Cano, Amando, «Los estados de vida cristiana en el *Romance de Evast y Blanquerna* de Raimundo Lulio», *Analecta TOR* 197 (2017), pp. 510-514.

Nota bibliogràfica sobre Trujillo Cano, «Los estados de vida cristiana en el *Romance de Evast y Blanquerna* de Raimundo Lulio».

115) Trujillo Cano, Amando, «The *Orde de Religió* in the *Romanç d'Evast e Blaquerna* by Raymond Lull», *Analecta TOR* 200 (2019), pp. 173-198.

Descripció de la vida religiosa en el *Blaquerna* a partir d'una lectura minuciosa de l'obra.

116) Vandergheynst, Pierre, Roland Tormey, Lisandra S. Costiner i Sarah Kenderdine, «Computational Thinking and Thinking Computationally», *Dia-Logos. Ramon Lull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 452-458.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

117) Vattimo, Gianni, «Is Religion an Enemy of Civilization?», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 15-22.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

118) Vega, Amador, Peter Weibel i Siegfried Zielinski, «The Blue Catalogue: Exhibiting Ramon Llull, Thinking Machines, and Combinatorial Arts – Fragments», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 313-451.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

119) Vega, Amador, «Imperceptible Analogy in Art. The Forest Metaphors of Ramon Llull and Perejaume», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 203-222.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

120) Vega, Amador, «Introduction to Salvador Dalí's *Mystical Manifesto*: Dalí and Iberian Mysticism», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 179-182.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

121) Vega, Amador, «La signification artistique de la mystique lullienne», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, Instrumenta Patristica et Mediaevalia (IPM) 81 (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 41-64.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

122) Verger, Jacques, «L'intérêt des maîtres parisiens du XIIIe siècle pour les textes non universitaires, latins ou vernaculaires», *Les formes laïques de la philosophie. Raymond Lulle dans l'histoire de la philosophie médiévale*, ed. Dominique de Courcelles, Instrumenta Patristica et Mediaevalia (IPM) 81 (Turnhout: Brepols, 2018), pp. 123-138.

Ressenyat a continuació sota el núm. 66.

123) Villatoro, Vicenç, «If I could reconcile Reason and Madness...», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 459-462.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

124) Weibel, Peter, «Ramon Llull: Poet and Pioneer of Digital Philosophy», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 95-127.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

125) Zielinski, Siegfried, «Lullism: A Modern (Media-) Philosophical Approach», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 277-292.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

126) Zweig, Janet, «Ars Combinatoria: Mystical Systems, Procedural Art, and the Computer», *Dia-Logos. Ramon Llull's Method of Thought and Artistic Practice*, ed. Amador Vega, Peter Weibel i Siegfried Zielinski (Minnesota: University of Minnesota Press, 2018), pp. 255-274.

Ressenyat a continuació sota el núm. 35.

III. TESIS I TESINES

127) Martínez Bejarano, Nicolás, *Imagen que cambia, imagen que permanece. Estudio sobre el papel de la imagen en el tránsito del ciclo cuaternario al ciclo ternario en el Arte de Ramon Llull* (tesis de grado, Universidad Nacional de Colombia, 2018), 70 pp.

Este trabajo parte de una pregunta básica: ¿puede ayudar el estudio de las imágenes a la filosofía? A partir del concepto de *Sprachnot* de Gadamer se estudia el caso de Ramon Llull, sobre la base de las aportaciones de Anthony Bonner, Robert Pring-Mill y Josep E. Rubio. El foco está en el cambio en las imágenes durante el tránsito de las artes cuaternarias a las ternarias: si bien es cierto que se usan las mismas imágenes, la función que ellas cumplen en uno y otro ciclo del Arte es diferente. Las imágenes no son inmunes a los cambios operados en el mecanismo y el aparato conceptual del Arte.

128) Trujillo Cano, Amando, «Los estados de vida cristiana en el *Romance de Evast y Blanquerna* de Raimundo Lulio», *Analecta TOR* 196 (tesi di licenza presso Pontificia Università Antonianum in Roma, 2017), pp. 5-212.

Lectura atenta i detallada del *Blaquerna* amb especial atenció als diferents estats de vida (laical, matrimonial, religiós, episcopal, eremític...) que s'hi reflecteixen.